

शृंगंशृंगवत् यस्मात्सर्वधातुविचित्रशृंगवान्नामपर्वतइत्युक्तमहिम्नापर्वतेनपरिच्छिन्नंइदंऐरावताख्यंवर्षतस्मात्अतःपूर्वोक्ताद्वर्षगणात्परंश्रेष्ठमिदंवर्षमित्यर्थः एतदेवाह नतत्रेत्यादिना ॥ ११ ॥ १२ ॥ अनि
ष्पंदाअस्वेदाःदेवतुल्याइत्यर्थः ॥ १३ ॥ १४ ॥ आदित्यतापतप्तास्तेविशंतिशशिमंडलमिति विराट्वावंत्यक्तासूत्रात्मभावंगच्छंतीत्युक्तंस्थूलसूक्ष्मरूपकार्यद्वयं इदानीं पिप्पलंतुवदिष्यसीत्युक्तःसंजयोऽवसरं
प्राप्यपिप्पलाख्यंकारणमप्याह क्षीरोदस्येति तत्राधिदैवंलवणेक्षुसुरासर्पिदधिक्षीरशुद्धोदकानांसप्तसमुद्राणामुपांत्यःक्षीरोदः अध्यात्मंअन्मयःकोशःआत्मा प्राणमयस्तुइंद्रियमयप्राणमयभेदेनद्विविधइतिद्वौ
चतुर्थोमनोमयः पंचमोविज्ञानमयः षष्ठआनंदमयः सर्वकारणभूतःसप्तमःशुद्धब्रह्मेति तत्रक्षीरोदात्परतोमहाविष्णोर्जगज्जन्मादिहेतोःस्थानमस्तियदिदंदहराद्युपासकैःप्राप्यते यत्रारण्यश्चार्णवौयत्रप्रभुविमितं
हिरण्यमयंवेद्यमयत्राश्वत्थःसोमसवनइत्यादिचिह्नमुक्तंश्रुतिप्रसिद्धं सप्रभुरंतर्यामी हरिःसर्वसंहर्ता वैकुण्ठोऽकुण्ठितसामर्थ्यः शकटेशकटवदचेतनेकनकामयेकनकवद्भास्वरज्योतिर्मये अन्येभ्योपिदृश्यतेइतिदी
र्घः चिन्मयेशरीरेवसति ॥ १५ ॥ अस्यवस्तुवृत्त्यायद्यपिचिन्मयत्वंतथापिहिलोकप्रसिद्धंअष्टचक्रंअष्टाभिर्भगवत्तनुभिरुत्पद्यतेइतिअष्टचक्रंयानंइहलोकपरलोकगतिसाधनं अष्टौचक्राणितुकर्मैंद्रियपंचकं

वर्षमैरावतंनामतस्मान्छृंगमतःपरं ॥ नतत्रसूर्यस्तपतिनजीर्यतेचमानवाः ॥ ११ ॥ चंद्रमाश्चसनक्षत्रोज्योतिर्भूतइवावृतः ॥ पद्मप्रभाःपद्मवर्णाःपद्मपत्रनिभे
क्षणाः ॥ १२ ॥ पद्मपत्रसुगंधाश्चजायंतेतत्रमानवाः ॥ अनिष्पंदाइष्टगंधानिराहाराजितेंद्रियाः ॥ १३ ॥ देवलोकच्युताःसर्वे तथाविरजसोऽनृप ॥ त्रयोदशसह
स्राणिवर्षाणांतेजनाधिप ॥ १४ ॥ आयुःप्रमाणंजीवंतिनराभरतसत्तम ॥ क्षीरोदस्यसमुद्रस्यतथैवोत्तरतःप्रभुः ॥ हरिर्वसतिवैकुण्ठःशकटेकनकामये ॥ १५ ॥
अष्टचक्रंहितद्यानंभूतयुक्तंमनोजवं ॥ अग्निवर्णंमहातेजोजांबूनदविभूषितं ॥ १६ ॥ सप्रभुःसर्वभूतानांविभुश्चभरतर्षभ ॥ संक्षेपोविस्तरश्चैवकर्त्ताकारयिता
तथा ॥ १७ ॥ पृथिव्यापस्तथाकाशंवायुस्तेजश्चपार्थिव ॥ सयज्ञःसर्वभूतानामास्यंतस्यद्भुताशनः ॥ १८ ॥ वैशंपायनउवाच एवमुक्तःसंजयेनधृतराष्ट्रो
महामनाः ॥ ध्यानमन्वगमद्राजापुत्रान्प्रतिजनाधिप ॥ १९ ॥ सविचिंत्यमहातेजाःपुनरेवाब्रवीद्वचः ॥ असंशयंसूतपुत्रकालःसंक्षिपतेजगत् ॥ २० ॥

ज्ञानेंद्रियपंचकंमनआदिचतुष्कंप्राणपंचकंसूक्ष्मभूतपंचकंअविद्याकामःकर्मचेतिपुरुषकात्मकंलिङ्गंशकटवदचेतनमचलमपिभूतयुक्तंभूतेननित्यसिद्धेनब्रह्मणाअनुप्रविष्टंसत्तमनोजवंशीघ्रंभवति प्राणनादि
क्रियाःकरोतीत्यर्थः अतएवश्रूयतेकोह्येवान्यात्कःप्राण्यात्यदेषआकाशआनंदोनस्यादिति अग्निवर्णंअग्निवत्वर्णोवर्णनायस्यअत्यंतसंसारदुःखप्रदमित्यर्थः महातेजःअनेकविधज्ञानेंद्रियप्रधानं जांबूनदंदि
व्यसुवर्णंचेतोहरणंवासनाजालंतेनविभूषितंतन्मयमित्यर्थः अधिदैवंतुस्पष्टएवार्थः ॥ १६ ॥ सप्रभुरिति योस्मिन्शकटेवसतिसएवसर्वेषांजीवानांप्रभुर्नियंताविभुर्व्यापकः संक्षेपःसंहर्ता विस्तरःसम्यक्विचर
यिता कर्त्ताजीवरूपेण कारयिताईश्वररूपेण ॥ १७ ॥ एवमध्यामादिदैवरूपत्वमुक्त्वाअधिभूताधियज्ञरूपत्वमपितस्यैवाह पृथिवीति सर्वेषांभूतानांसंबंधीयथाधिकारंनिर्वर्त्योयज्ञःसएव आस्यंतस्यद्भुताशनः
विशेषतस्तुसयज्ञेनैवतृप्यतीतिभावः ॥ १८ ॥ एवंसंजयेनउक्तःउपदिष्टोद्धृतराष्ट्रोमहामनाःमहत्पिप्पलापरपर्यायविश्वरूपदर्शनयोग्यंमनोयस्यसएवंभूतोध्यानंसविकल्पसमाधिअन्वगमत्संजयवाक्यश्रवणम
नुप्राप्तवान् ॥ १९ ॥ तत्रचयथाऽर्जुनेनविश्वरूपदर्शनकालेभावीक्षत्रक्षयोदृष्टस्तद्वत्सोऽपिनरनारायणाभ्यांक्रियमाणंसर्वक्षत्रक्षयंदृष्ट्वास्वपुत्रान्प्रतिविचिंत्यपुनरेवाब्रवीत् तदेववचनमाह असंशयमिति ॥ २० ॥